ana asobnaha numaru 20 hr. Pierasylka aplačana ryčaltam

Nr. 22. Wilnia, Niadziela 29 Traŭnia 1932 h. Hod VIII (XVI).

Biełaruskaja KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč

Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

„Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ŭdwaja daražej.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Zwyčajny hadawy schod Bieł. Nacyjanalnaha K-tu.

U niadzielu 22 traŭnia siol. hodu adbyŭsia zwyčajny hadawy schod abnoŭlenaha na 1932-33 hod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Wilni.

Biełaruski Nacyjanalny Kamitet — heta najwyšejšaja biełaruskaja narodnaja instytucyja ŭ Zach. Biełarusi, jakaja abjednywaje ŭsio arhanizawanaje biełaruskaje hramadzianstwa pad Polščaj.

Biełaruski Nacyjanalny Kamitet składajecca z pradstaŭnikoŭ biełaruskich arhanizacyjaŭ: palityčnych, kulturna-praświetnych, biełaruskich ustanoŭ, instytucyjaŭ i prafesyjanalnych i fachowych abjadnańniaŭ. Słowam, pad ściaham Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu abjednywajucca biełaruskija sialanie, rabotniki, intelihiencyja, biełaruskaje duchawienstwa, jak prawasłaŭnaje tak i katalickaje, i biełaruskaja darosłaja moładź.

Dziela prawierki łučnaści biełaruskaha arhanizawanaha hramadzianstwa i dziela pašyreńnia i pahłybleńnia abjadnańnia biełaruskich narodnych arhanizacyjaŭ i fachowa-prafesyjanalnych sajuzaŭ, Biełaruski Nacyjanalny Kamitet štohod abnaŭlajecca, i tady biełaruskija arhanizacyi i fachowa-prafesyjanalnyja abjadnańni delehujuć swaich pradstaŭnikoŭ:—palityčnyja arhanizacyi pa troch, a ŭsie inšyja pa dwuch.

U skład Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu, paśla abnaŭleńnia na 1932-33 hod, uwachodziać pradstaŭniki ad adzinaccacioch biełaruskich ustanoŭ; —ad troch arhanizacyjaŭ palityčnych:— „Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi," „Sialanskaha Sajuzu" i „Biełaruskaha Prawasłaŭnaha Demokratyčnaha Abjednańnia," ad biełaruskaha prawasłaŭnaha duchawienstwa, ad biełaruskaha katalickaha duchawienstwa, ad „Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury," ad bieł. katalic. wyd-wa i inš. biełaruskich abjadnańniaŭ i instytucyjaŭ.

Biełaruskaje arhanizawanaje hramadzianstwa dakładna acaniaje supolnaść pracy na hruncie narodnym i supolnaje zmahańnie za prawy Biełaruskaha narodu wa ŭsich halinach biełaruskaha narodnaha žyćcia, nakiroŭwajučy natuhi pracy biełaruskaha hramadzianstwa na šlach poŭnaha adradžeńnia biełaruskaj narodnaj samabytnaści.

Biełaruski Nacyjanalny Kamitet, nie zważajučy na ataki warožych sił da biełaruskaha narodnaha, relihijnaha i hramadzka-palityčnaha adradžeńnia, — uściaž pašyraje swaju dziejnaść, štoraz intensyŭniej pracuje i nabiraje prychilnaści siarod šyrokich biełaruskich mas na šlachu da poŭnaj samabytnaści Biełaruskaha narodu.

Biełaruski Nacyjanalny Kamitet swaimi rezalucyjami i adozwami uściaž wyjaŭlaŭ nastroi i imknieńni arhanizawanaha biełaruskaha hramadzianstwa, robić heta i ciapier, paśla abnaŭleńnia na 1932-33 hod, uchwalajučy rezalucyi, jakija drukujem u hetym numary „Bieł. Krynicy."

Prezydyjum Biełaruskaha Nacyjanalnaha K-tu.

Paśla pierawybaraŭ na ahulnym schodzie Kamitetu — Prezydyjum Nac. K-tu ŭfarmawaŭsia ŭ nastupnym składzie: staršynia—red. J. Paźniak, wicestaršyni: — Wiač. Bahdanowič i pas. Jaremič, skarbnik—inž. A. Klimowič, sekretar — T. Kunicki.

Z Biełarusi pad Sawietami.

Pat padaje, što na Biełarusi pad Sawietami zasiejena tolki 118 tys. hekt. aŭsom, zamiest pryhatawanaj płoščy 889 tys. hekt., lonam zasiejena 7 tys. h. zamiest 300 tys. hekt.

— U Saw. Biełarusi šyroka razyšłasia zaraza tyfusu, jakaja pierakidajecca i ŭ Zachod. Biełaruś.

Rezalucyi

Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Wilni

pryniatyja na Ahulnym Schodzie dnia 22 traŭnia 1932 hodu.

Ahulny schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu śćwiardžaje, što ŭ Zachodniaj Biełarusi, jakaja znachodzicca pad uładaj Polščy, patreby Biełaruskaha narodu nie zdawoleny.

Na hruncie ekanamična-haspadarčym, zamiest sprawiadliwaj ziamielnaj reformy, pry katoraj mahli-b być nadzieleny ziamloju biezziamielnyja i małaziamielnyja biełaruskija sialanie, prawodzicca palityka supiarečnaja z biełaruskaj narodnaj ekanomikaj; paddzieržywajecca polskaje wajskowaje asadnictwa, ab čym paćwiardžaje i nowaja ŭstawa stabilizujučaja na biełaruskich ziemlach daŭniejšaje asadnictwa i dazwalajučaja polskamu ŭradu nadzialać ziamloju ŭ pawietach Zach. Biełarusi nowych wajskowych asadnikaŭ, a nawat ichnija arhanizacyi.

U halinie kulturna-praświetnaj systematyčna likwidujecca biełaruskaje školnictwa i strymliwajecca pazaškolnaja kulturna-praświetnaja praca.

Ab hetym świedčać fakty.

Paśla začynieńnia prywatnaj biełaruskaj himnazii ŭ Klecku, z kancom sioletniaha škołnaha hodu zakrywajecca dziaržaŭnaja wučycielskaja seminaryja im. F. Bahuševiča ŭ Wilni, a ŭ halinie pazaškolnaj aświety administracyjnyja ŭłady dziela roznych mała-ważnych pryčyn nie dajuć dazwołaŭ hurtkom biełaruskich kulturna-praświetnych arhanizacyjaŭ, jak Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury i inš., na ładžańnie papularnych referataŭ na siale i biełaruskich pradstaŭleńniaŭ.

U žyćci relihijnym tasujecca palityka, jakaja z metaj strymańnia pašyreńnia i pahłybleńnia biełaruskaj narodnaj świedamaści — siarod biełaruskaha prawasłaŭnaha nasielnictwa, uporysta ŭtrymliwaje ŭ carkoŭnym žyćci, nakinutuju daŭniejšaj maskoŭska-carskaj uładaj, rasiejščynu, a pry pomačy Katalickaha Kaścioŀu polščyć biełaruskaje katalickaje nasielnictwa.

U samaŭradawym žyćci Biełaruski narod nia maje mahčymaści wyjawić swaju wolu i pastanaŭlać u sprawach datyčačych intaresaŭ narodna-biełaruskich.

Biaručy pad uwahu wyšejskazanaje, Biełaruski Nacyjanalny kamitet damahajecca:

1) Spynieńnia polskaha wajskowaha asadnictwa i kolonizacyi na biełaruskich ziemlach;

2) Wykanańnia zakonu polskaj konstytucyi i mižnarodnych zabawiazańniaŭ, hwarantujučych u miežach Polskaj dziaržawy prawy raźwićcia narodnaj kultury, swabodu nacyjanalnuju i relihijnuju, tak-ža i narodu Biełaruskamu;

3) Adnosinaŭ da Biełaruskaha narodu nie jak da etnahrafičnaj masy, a jak da narodu majučaha ŭsie prawy na žyćcio samastojnaje;

4) Poŭnaha i sapraŭdnaha samaŭradu na biełaruskich ziemlach pad Polščaj.

5) Biełaruski Nacyjanalny Kamitet damahajecca skasawańnia daraznych sudoŭ.

Ab žyćci Biełaruskaha narodu pad Sawietami. Ahulny schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭsiebakowa razhladzieŭšy i abhawaryŭšy pałažeńnie taje čaści Biełarusi, jakaja znachodzicca pad uładaj Sawietaŭ, śćwiardžaje:

Što kamunistyčnaja ŭłada ŭ Uschod. Biełarusi prystupiła da źnistažeńnia Biełaruskaha narodu, jak nacyi.

Kamunistyčnaja ŭłada, prawodziačy denacyjanalizacyju Uschodniaj Biełarusi, cełyja masy Biełaruskaha narodu wysialaje ŭ Sibir i inšyja dalokija krainy Rasiei.

Kamunistyčnaja ŭłada, imknučysia da akančalnaha zdušeńnia biełaruskaj kultury i naahuł biełaruskaha narodnaha žyćcia, wysieliła z Uschod. Biełarusi ŭ dalokija krai Rasiei biełaruskich wučonych i biełaruskich kulturnych rabotnikaŭ.

Kamunistyčnaja ŭłada, kab zrujnawać daščentu asabliwaści Biełaruskaha narodu, planowa i systematyčna prawodzić demoralizacyju pasiarod biełaruskaj moładzi, rujnujučy jaje žyćcio narodnaje i relihijnaje i adbirajučy hetym ad jaje idealizm, jaje duchowaje i nawat fizyčnaje zdaroŭje.

Praciŭ hetkich i padobnych faktaŭ Biełaruski Nacyjanalny Kamitet nia raz protestawaŭ i ciapier pratestuje.

Ale ŭ apošnija časy staŭsia fakt, jaki świedčyć, što kamunistyčnaja ŭłada prystupiła ŭžo i da padziełu etnahrafičnaj Biełarusi na rajony niebiełaruskija, zawodziačy tam čužy Biełaruskamu narodu ład i pryščepliwajučy biełaruskamu nasielnictwu čužuju nacyjanalnaść.

A imienna:

Paśla dałučeńnia Centralnaj kamunistyčnaj uładaj SSRR etnahrafična biełaruskich pawietaŭ Smalenščyny, Wiciebščyny i Čarnihaŭščyny da Rasiei, apošnimi časami Centralny Wykanaŭčy Kamitet BSSR wydaŭ takuju pastanowu:

„Rearhanizawać Kojdanaŭski rajon (kala Mienska) ŭ nacyjanalny polski Kojdanaŭski rajon.

„Prawieści niečarhowyja pierawybary sawietaŭ u Kojdanaŭskim rajonie i ŭ peryjad ad 25 sakawika da 20 krasawika sklikać niečarhowy rajonny źjezd sawietaŭ polskaha nacyjanalna Kojdanaŭskaha rajonu"...

Dziela taho, što kamunistyčnaja ŭłada hetkaj palitykaj imkniecca da poŭnaha źništažeńnia samabytnaści i cełaści Biełaruskaha narodu, Biełaruski Nacyjanalny Kamitet prad usim kulturnym świetam rašuča pratestuje:

1) Praciŭ wydzialańnia na terytoryi etnahrafičnaj Biełarusi, dzie ŭ absalutnaj bolšaści nasielnictwa biełaruskaje, — rajonaŭ nacyjanalna polskich, abo jakich inšych, a tak ža praciŭ dałučeńnia etnahrafična-biełaruskich ziamiel da Rasiei;

2) Praciŭ denacyjanalizacyi biełaruskaha nasielnictwa pryščepliwańniem jamu nacyjanalnaści polskaj u rajonie Kojdanaŭskim, a rasiejskaj u biełaruskich pawietach: Smalenščyny, Wiciebščyny i Čarnihaŭščyny, dałučanych da Rasiei.

Dziela ŭsiaho wyšejskazanaha Biełaruski Nacyjanalny Kamitet zaklikaje ŭsio świedamaje biełaruskaje hramadzianstwa jak pad Polščaj, tak pad Sawietami i pad Łatwijaj prawodzić wokał siabie mahutnaje biełaruskaje ŭświedamleńnie, jakoje mahło-b supraciwicca ŭsiakaj warožaj našamu narodu palitycy.

Biełaruski Nacyjanalny Kamitet.

Wilnia, 22.V.1932 h.

Pačatak likwidacyi apošnich biełaruskich himnazijaŭ?

Dawiedwajemsia, što hetymi dniami, jak Wilenskaja biełaruskaja himnazija, taksama i biełaruskaja himnazija ŭ Nawahradku atrymali z Školnaj Kuratoryi „prapazyku“ likwidawacca, jak samastojnym ustanowam i pierajšci na ŭtrymańnie polskaha skarbu ŭ formie paralelnych biełaruskich klasaŭ pry dziaržaŭnych himnazijach polskich.

Horš i wydumać trudna. — Pawodle hetaj „prapazyki“ biełaruskija(?) klasy pry polskaj himnazii, (pakulšto) mohuć sabie być, ale asobnaj biełaruskaj himnazii, jak samastojnaj škoły biełaruskaj, być nie pawinna.

Da hetaj sprawy jšče wierniemsia.

Z hazet.

Ab patrebie rodnaha duchawienstwa.

„Chryścijanskaja Dumka“ (№ 5, 1932), pad wyšejšym zahałoŭkam źmiaściła cikawuju i aktualnuju staćciu, z jakoj tut častkowa karystajem. Aŭtor henaj stacci, padaŭšy ŭwahi arcybiskupa Salotti ab nieabchodnaści rodnaha duchawienstwa dla kožnaha narodu, a tak-ža padčyrknuŭšy sapraŭdy apostalskaje zrazumieńnie hetaj sprawy ŭ ciapierašniaha Papy Pija XI, tasuje heta ŭsio da sprawy biełaruskaj i tak henuju staćciu kančaje:

„Miljon biełarusaŭ katalikoŭ pad Polščaj nia maje dahetul swajho rodnaha duchawienstwa. Praŭda, duchawienstwa toje, jakoje jość, nia rožnicca ad katalikoŭ biełarusaŭ koleram skury, a nawat mnohaje pachodzić z našaha narodu, adnak dušoj jano całkom ad narodu rožnaje i jamu čužoje. Duchawienstwa naša dušoj jość polskaje. Duchawienstwa heta, aprača wykanańnia čysta relihijnych, aficyjalnych praktyk, z narodam nia maje ničoha supolnaha. Prorwa miž duchawienstwam i narodam u nas sapraŭdy wialikaja. Sapraŭdy ŭ nas šmat što dzielić narod i duchawienstwa, a mała što złučaje!

Duchoŭnyja katalickija seminaryi ŭ našym krai (Wilnia i Pinsk) ab biełaruskim narodzie nia wučać ničoha. Haduncy hetych seminaryjaŭ, prystupiŭšy da pracy pastyrskaj siarod našaha narodu, wiaduć jaje wyklučna na hruncie polskim: kazańni haworać wyklučna papolsku, zakładajuć arhanizacyi moładzi tolki polskija, pašyrajuć hazety tolki polskija i h. d.

Peŭniež, dobra my razumiejem tyja palityčnyja warunki, dziela jakich tak dziejecca, ale tak-ža razumiejem, što takoje relihijnaje žyćcio biełarusaŭ katalikoŭ nienarmalnaje, supiarečnaje z ducham Kaścioła i škodnaje dla Kaścioła i dla našaha narodu.

Razumieŭ heta dobra św. p. biskup Wilenski Jury Matulewič. Jon ab hetym kazaŭ ak: „Kali biełaruski narodny ruch budzie dalej raźwiwacca i kali warunki relihijnaha žyćcia biełarusaŭ katalikoŭ nia źmieniacca na bolš narmalnyja,— u niedalokaj budučynie moža paŭstać u našym krai wialikaja niebiaśpieka dla Kaścioła, bo świedamyja biełarusy kataliki, bačačy spasiarod siabie čužoje mowaj i ducham, i warožaje da ich duchawienstwa, mohuć adwiarnucca i ad jaho i ad Kaścioła, jak heta było ŭ čechaŭ“.

Woś ža ruch biełaruski, jak wiedajem, raźwiwajecca, i jak z usiaho wyhladaje, raźwiwacca budzie. I ŭžo toje, što mudraja pranikliwašć biskupa J. Matulewiča pradbačyła, na wialiki žal, spaŭniajecca...

Propašć miž katalickimi biełarusami i ich polskim duchawienstwam pahłyblajecca zastrašajuča. Što-raz mienš miž adnymi i druhimi supolnaści, što-raz mienš uzajemnaha dawieru.

Siańnia, jak nikoli šyrycca miž našym narodam biazbožnašć, raspusta, pjanstwa, złazziejstwa, bandytyzm i inšaje horkaje zielle, što bujna raście na ŭhnojenaj ciemraj, biadoj i niawolaj mnohapakutnaj dušy biełaruskaj. A hołas duchawienstwa mała abo j susim tut nia čutny, bo jano ad narodu daloka, bo jano narodu čužoje...“

Na zakančeńnie musimo tak-ža ad siabie dadać, što ŭsio heta, skazanaje ab katalikoch biełarusach, dla jakich u miery swaich mahčymaściaŭ usio-ž pracuje katalickaja biełaruskaja intelihiencyja, badaj u bolšaj jašče miery stasujecca i da biełarusaŭ prawasłaŭnych, u relihijnym žyćci jakich usieŭładna panuje rasiejšćyna, a narod z duchawienstwam nia maje ničoha supolnaha i dzičeje zastrašajuča. Tymčasam wyšejšaja krajowaja duchoŭnaja, ŭłada, jak katalickaja, tak i prawasłaŭnaja na ŭsio heta, zdajecca, nie zwaročwaje nijakaj uwahi. *Z.*

Biady nia znaje, chto ŭmieje karystacca rodnaj knižkaj i hazetaj.

Žbirajciesia što niadzielu i świata na supolnaje čytańnie!

25-cilećcie Litoŭskaha Nawukowaha T-wa ŭ Wilni.

7 i 8 traŭnia siol. h. Litoŭskaje Nawukowaje T-wa ŭ Wilni światkawała 25-cilećcie swajho isnawańnia. Z hetaj nahody paznajmasia z hetym Tawarystwam krychu bližej.

Adradžeńnie litoŭskaha narodu, jak wiedama, pačałosia ad 1883 h., kali litoŭski patryjarch J. Basanavičius zasnawaŭ pieršuju narodnuju hazetu „Aušra“. Woś ža ad hetaha času pačała raźwiwacca i nawuka ab Litwie

U 1885 h paŭstaje litoŭskaje nawukowaje tawarystwa ŭ Tylžy (ŭ Litwie pad Prusijaj) pad nazowaju: „Birutos Draugystę“, a ŭ 1886 h. paŭstaje takoje ž tawarystwa ŭ Amerycy pad nazowam: „Lietuviškają Moksla Draugystę“.

Pad Rasiejaj u hetym času, dzie žyła wializarnaja bolšašć Litoŭcaŭ, dziela warožašci da litoŭskaha adradženskaha ruchu carskaha ŭradu, ničoha padobnaha stwaryć nia možna było. Da zakładzinaŭ tut litoŭskaha nawukowaha asiarodka dajšło tolki pašla 1905 h., jaki prynios z saboj probłyski siakoj-takoj woli, z jakoj skarystaŭ J. Basanowič i dawioŭ da zakładzinaŭ litoŭskaha nawukowaha tawarystwa ŭ Wilni, pad nazowam „Lietuviu Mokslo Draugiją“, 7 traŭnia 1907 h.

Tawarystwa heta, jak wyklučna nawukowaje i nadpartyjnaje, zhurtawała kala siabie litoŭskuju intelihiencyju biaz nijakaj roźnicy. Prad wajnoj naličwała jano 86 siabroŭ, a pašla wajny lik ich dajšoŭšy byŭ da sapraŭdy wialikaj ličby, bo až da 850. Adnak lik hety, dziela wiedamych palityčnych padziejaŭ u našym krai, pawoli značna zmaleŭ. Siańnia Lit. Naw. T-wa ŭ Wilni naličwaje siabroŭ bolš jak 150, jakija pachodziać pierawažna z Wilenščyny.

Nawukowaja majemašć T-wa siańnia wyhladaje hetak: a) blizu 30,000 tamoŭ knih, miž jakimi jość duža redkija i cennyja, b) 1,220 roznych časopisiaŭ i žurnałaŭ, c) 2,100 z lišnim roznych afišaŭ, adozwaŭ, prahramaŭ i inš. d) 172 roznyja rukapisy i dakumenty piśmieńnikaŭ i hramadzkich dziejačoŭ, e) 28 archiwaŭ litoŭskich časopisiaŭ, f) pa niekalki tysiačaŭ zapisanych narodnych litoŭskich pieśniaŭ, pahaworak, zahadak i inš. g) 31 skrynia, 16 gablotaŭ, 5 šafaŭ i 1 kamoda, u jakich pierachoŭwajucca roznyja rečy muzejnyja, jakija dahetul jašče nie całkom uparadkawany, h) niekalki tysiač roznych manetaŭ, miž jakimi jość duža staradaŭnyja i redkija, i) 800 z lišnim roznych rečaŭ etnahrafičnych, k) šmat roznych statuetkaŭ, abrazoŭ i inš.

Tawarystwa heta wydaje swaju nawukowuju časopiś „Lietuviu Tautos“, jakoj dahetul wyšła 13 tomaŭ. Swaimi wydańniami T-wa mianiajecca z wydańniami Baŭharskaj i Finlandzkaj Akademi-

W. A.

Kaniok-Harbuniok.

15)

VI.

Wot Iwan nazad źbiraŭsia,
Z nowym druham raźwitaŭsia:
Miły miesiac abymaŭ
I u ščoki caławaŭ.
Tut prypomniłasia Janku,
Što daŭ kitu abiacanku —
Ŭ jaho sprawie zapytacca.
Dyk pryšłosia waračacca.
„Maju, kaža, jašče słowa:
Sprawa, bačycie, kitowa,
Dyj jahonaje pakuty —
S hadoŭ lažyć prykuty
Storod mora—akijanu,
Kia wostrawa Bujanu.
A za što? i sam nia znaje;
L-žyć, stohnie, narakaje...
N'ejki ludzi pa im chodziać,
Pamiž rebraŭ płot harodziać.
Dyk skažy mnie, miesiac jasny,
Čamu kit taki niaščasny?
Kali zdyjmuć z jaho puty
I kali kaniec pakuty?“
Miesiac dobra sprawu waža,
Pośle Janku tak adkaža:
„Nadta ty kita žalieješ,
A taho nie razumieješ,
Što jon wielmi ŭ pychu ŭbiŭsia
I strašenna prawiniŭsia:
Jon kaliś na akijanie,
Pry tym wostrawie Bujanie,
Hdzie ciapier dziela pakuty
Lažyć, bestyja, prykuty,
Jak žyćcio hulašča wioŭ,
Try dziesiatki karabloŭ
Prahłynuŭ i tak trymaje...
Woś za što jaho karajem!
Pierš niachaj addašć swabodu
Pahłytanamu narodu;
Bahi heta jak ubačać,
Dać jamu swabodu račać.“
Janka dziakawaŭ sardečna,
Kazaŭ: „Budu pomnić wiečna,
Miesiac jasny, łasku wašu.
A za hetu družbu našu,
Jak wiarnuś, pa całym świecie
Pisać budu u hazecie;
I u baśni, miesiac miły,
Chwalić budu z cełaj siły!“
Miesiac z radašci śmiajaŭsia,
Ščyra z Jankam caławaŭsia:
Razoŭ dziesiać abnialisia,
Až urešcie razyšlisia.

VII.

Janka Konika siadłaje,
Zakiałzaje, dyj siadaje...
A na zaŭtra ŭ hetu poru
Pryjaždžaje Janka k' moru.
Na kita Kaniok padskoča,
Kapytami załapoča
I pajšoŭ, pajšoŭ kurjeram,
Jak i pierš, takim manieram —
Ad chwasta, až da hałoŭki;
Tolki stukajuć padkoŭki,
Jak pa rebrach Konik skača;
Toiki pył darohu znača.
Ažno Janka na im trośsia
Jak u wiosku tuju niośsia.
Janka ŭ wiosku pryjaždžaje
I ludziam apawiaščaje,
Kab źbirali ŭsie manatki,
Kłali ŭ miech usie dastatki,
Bo pryšoŭ kaniec pakuty
I bahi zdymajuć puty
Z Čuda—juda ryby-kita.
Chto nia choča być zabity,
Chto nia choča utapicca,
Tak-ža śmierci chto baicca —
Niachaj chutka złazić z piečy;
Nohi ŭskinuŭšy na plečy,
Niachaj zara uciakaje,
Kali tolki rozum maje!
Jak ad wostrawa Bujanu
Pojdzie kit da akijanu,
I jak puścicca u mora,
Tahdy hora ludziam, hora!...
Miž ludźmi pajšła trywoha:
Ad staroha da małoha —
Kryčać, biehajuć, śpiašajuć,
U miaški dabro składajuć.
Na wazy ŭziali, što mieli,
Sami z babami pasieli,
Z imi tož syny i dočki —
I pajšli z kita u pročki!
Paciahnuli ŭsio z saboju.
A u wioscy tej paroju
Astałoś śmiaćcio usiaka,
Koń stary, ślapy sabaka,
Pałamanyja kalosy;
Čaławiek pjany i bosy,
Što jak pan lažaŭ pry płocie,
U miahkim rowie, u bałocie...
Tahdy Janka, jak-by mucha,
Lezie kitu ŭ sama wucha
I kryčyć jamu biaspiečna:
„Kit! lažać nia budzieš wiečna:
Ja prywožu razhrašeńnie
I pakuty adpuščeńnie —
Ja woś jedu ciapier z nieba.
Dyk pływi, kali patreba,
Choć pa całym akijanie,
Až pakul achwoty stanie!
Tolki pierš addaj swabodu
Pahłytanamu narodu,
I dabro źwiarni usieńka
Až da tresački maleńkaj!“
Janka słowy hety skončyŭ,
Zara sam na bierah skočyŭ.

VIII.

Uzdychajučy hłyboka
I raziawiŭšyś šyroka,
Kit zahady wypaŭniaje:
Wykidaci pačynaje
Karabli adny, druhija —
Wwialiki i małyja,
Šo dapławy, parachody,
Što padčas lichoj pahody
Šlach na mory swoj zhubiŭšy,
Pośle doŭha nabłudziŭšy,
Kitu ŭ brucha jak papali,
Tam dahetul spačywali.
Na kancy pašli wajenny —
Akawanyja, strašenny:
A wialiki jak-by chaty!
Nawiarchu stajać harmaty,
Ich matrosy nabiwajuć
I stralajuć, i stralajuć!
Tam žaŭniery zapiajali,
Tut arkiestry zaihrali.
Tam u radašci i sławie
Na apošnim wadapławie
Usie žaŭniery na pamoście,
Aficery, z imi hości,

jami Nawuk, z Praskaj, Njujorskaj i Wilenskaj uniwersyteckimi bibliotekami, z British Museum, z nawukowymi ŭstanowami Niezaležnaj Litwy, z nawukowym tawarystwam Koenigsberskim, z nawukowym tawarystwam polskim u Wilni, u Waršawie, u Toruniu, Krakawie, a tak-ža z Ukrainskim Nawukowym T-wam u Lwowie i z žydoŭskim nawukowym instytutam u Wilni.

Litoŭskaje Naw. T-wa ŭ Wilni adyhrała ŭ žyćci litoŭskaha adradžeńnia ahramadnuju rol. Z hetaha T-wa wyšła niamała budaŭničych litoŭskaj dziaržaŭnaj samastojnaści i twarcoŭ litoŭskaj nawuki, wohniščam jakoj staŭsia litoŭski uniwersytet im. Witaŭta Wialikaha u Koŭni. Tawarystwa heta i siańnia maje wialikaje značeńnie dla ŭsich litoŭcaŭ, žywučych pad Polščaj, dla jakich jano źjaŭlajecca sapraŭdy duchowym asiarodkam.

Maje hetaje T-wa značeńnie i dla nas biełarusaŭ, bo ŭ jahonaj bibliotecy mnoha čaho cennaha dla siabie znajdzie nawukowy dašledčyk Biełarusi i biełaruskaha narodu.

Dyk Wil. Litoŭskamu Nawukowamu T-wu, z pryčyny jahonaha 25-cilećcia, žadajem dalejšaha pamysnaha razwoju na niwie nawuki!...

M. K.

Z Ukrainskaha žyćcia.

Źjezd T-wa „Ridnaj Školy" adbyŭsia ŭ Lwowie 16 h. m. Na źjezd źjechalisia 179 delehataŭ ad hurtkoŭ „Ridnaj Školy." Źjezd pryniaŭšy da wiedama sprawazdaču z dziejnaści hałoŭnaj uprawy T-wa za min. hod i wyraziŭšy dawier uprawie, wybraŭ nowuju ŭprawu T-wa na čale z dasiulešnim staršynioju.

Kanhres ukrainskich inžynieraŭ adbyŭsia 15 i 16 h. m. u Lwowie. Na kanhres źjechalasia 101 delehataŭ. Na hetym kanhresie pračytana 35 referataŭ. Kanhres apracawaŭ i pryniaŭ statut zasnawanaj „Federacyi Ukrainskich inžynieraŭ." a tak-ža ŭchwaliŭ niekalki ważnych rezalucyjaŭ.

Z Polščy.

Urad aščadžaje. Apošnimi dniami Rada ministraŭ uchwaliła prajekt ab źmienie pensijaŭ dziaržaŭnym čynoŭnikam, wajskowym i emerytam.

Na padstawie hetaha rasparadžeńnia skasawany dasiulešni 10 prac. dadatak da pensii dziaržaŭnym čynoŭnikam, sudździam, prakuroram, a taksama i emerytam, jakija žywuć pa za Waršawaj.

Hetaja źnižka 10 prac. dadatku raŭniajecca źnižcy poŭnaj pensii — 9 prac., a wajskowym — na 8 prac. Źnižka pačniecca ad 1 červienia s.h.

Adnačasna Rada Ministraŭ pastanawiła skanać takoj-ža źnižki pensii i ŭ dziaržaŭnych pradpryjemstwach (manapoli, dziarž. banki i h.d.).

Prafesara Bartla abkidali jajkami. U Lwowie 19 h. m. polskija studenty napali na praf. Bartla i abkidali jaho jajkami.

Ziemlarobstwa ŭ daŭhoch. Pawodle padličeńnia daŭhi ziemlarobstwa ŭ Polščy sia hajuć 3.850 000 zł.

Prysudy na śmierć. Waršaŭski akružny sud apošnimi časami zasudziŭ za špijonstwa W. Baranoŭskaha i J. Bankoŭskaha na karu śmierci, tanculu T. Majeŭskuju na wiečnuju katarhu.

Lwoŭski akružny sud zasudziŭ na karu śmierci Rytu Horhonowu za zabojstwa swajej wychawanki.

Z kraju.

Carskija rubli. Našy ludzi niejak nia mohuć pazbycca dawieru da daŭniejšych rasiejskich hrošaj — carskich rubloŭ. Dziela hetaha našy sialanie doraha płaciać za carskija rubli i reč zrazumiełaja pierapłačwajuć. Ab hetaj prywyčcy našych ludziej da carskich rubloŭ dawiedalisia i daloka zahranicaj, a kab na hetaj prywyčcy našaha sielanina zarabić, pačali rabić z zołata carskija rubli i prywozić da nas ich pradawać. Hetaja sprawa wyjaśniłasia apošnimi dniami woś jak:

Na čyhunačnaj linii Waršawa—Berlin na stanc. Zbonšyn niechta ŭkraŭ z dzieraŭlanaj skrynki, jakaja prawoziłasia čyhunkaj, niekalki sot załatych 10 rublowych carskich manet. Pačałosia śledztwa i wyjaśniłasia, što ŭ Holandyi ŭžo niekalki hadoŭ fabrykujucca załatyja 10 rublowyja carskija manety, jakija ničym nia rožniacca ad daŭniejšych carskich i pradajucca ŭ Polščy. Cana hetych manet na mižnarodnym rynku 45 zł. 85 hr., a ŭ našym kraju pradajucca jany pa 48 zł. 50 hr.

Pažary ŭ Wilenskim wajawodztwie. Za niekalki apošnich dzion na terytoryi Wilenskaha wajawodztwa zdaryłasia až 18 pažaraŭ. U liku hetych pažaraŭ: u m. Krywičoch zhareła 8 budynkaŭ, u w. Janowičy Bienickaj hm. zhareła niekalki chat i 7 humnaŭ. U Šarkaŭščynie zhareła kala 100 budynkaŭ. — U samoj Wilni ŭnočy z 22 na 23 h. m. zaharełasia najbolšaja ŭ sučasnaj Polščy h zw. Kurlandzkaja alejarnia, jakaja hareła blizu celyja sutki i spryčyniła bolš paŭtara miljona zł. straty.

Z zahranicy.

Akančalnaje skasawańnie planu naddunajskaj federacyi. Niadaŭna ŭ Juhasławii adbyłasia konferencyja Małoj Antanty — (Čechasławaččyna, Rumynija i Juhasławija), na jakoj abhawarwalisia sprawy datyčačyja Wuhorščyny i Aŭstryi. Pašla naradaŭ hetaj konferencyi wydany kamunikat, u jakim skazana, što Małaja Antanta adrakajecca ad inicyjatywy stwareńnia Naddunajskaj federacyi.

Na hetuju konferencyju zrabiła wielmi wialiki ŭpłyŭ pieramoha lawicy ŭ Francyi i ŭpadak francuskaha ŭradu Tardje, jaki baraniŭ Wersalskaj systemy Sajuzaŭ.

Awantury ŭ Niamieckim Reichstagu — parlamancie. Nadowiačy ŭ niamieckim Reichstagu zdaryŭsia incydent, jaki swaim recham adhuknuŭsia ŭ nutranaj palitycy Niamieččyny.

U parlamancie pasły socyjalistyčna-nacyjanalistyčnaj partyi pabili pasła socyjał-demokratyčnaj partyi. Marša'ak Reichstagu winawatych pasłoŭ wyklučyŭ na 30 dzion z parlamantu. Kali wyklučanyja nie chacieli wychodzić z Reichstagu, maršałak paklikaŭ palicyju, jakaja aryštawała 4 pasłoŭ (Hitleraŭcaŭ) i pieradała ich u darazny sud, jaki zasudziŭ hetych pasłoŭ pa 3 miesiacy turmy.

Usia heta historyja wyklikała wa ŭsiej Niamieččynie wialikaje ŭražańnie. U Hitleraŭskaj partyi ŭzrasła nienawiść da sučasnaha ŭradu. Prad Reichstagam i sudam pačalisia demonstracyi. Hetakimi wystupleńniami Hitleraŭcy padarwali swoj aŭtorytet wa ŭsiej Niamieččynie. Z pryčyny hetaj ŭpała i prapazycyja Hitleraŭcaŭ u Reichstagu ab niedawieru dla ŭradu Briuning'a.

Krywawyja zabureńni ŭ Indyi. Užo kala dwuch tydniaŭ jak pačalisia i nie pierastajuć wa ŭsich bolšych haradoch Indyi krywawyja wuličnyja sutyčki miž Hindusami—buddystami i mahametanami. Uśmirajе hetyja sutyčki anhielskaja palicyja i wojska, ale interwencyja anhielskaj ŭłady wielmi trudnaja, bo, jak pakažacca anhielskaja palicyja abo wojska, dyk tady abiedźwie starony wystupajuć supolna proćiŭ anhlijcaŭ.

Pryčyna hetych zabureńniaŭ —relihijny fanatyzm.

Pahroza suświetnaj wajny z Dalokaha Ŭschodu. Sekretarjat Lihi Narodaŭ apublikawaŭ telehramu Kitajskaj Narodnaj Arhanizacyi Zbaŭleńnia ŭ Lihu Narodaŭ, u jakoj skazana, što ŭsio japonskaje wojska z pad Šanchaju pierawodzicca ŭ Mandžuryju. Kitajskaja Narodnaja Arhanizacyja winawacie japonskaje wojska ŭ prawakacyi nowych incydentaŭ i śćwiardžaje, što kali Japonija nie pierastanie wiaści napadaŭ, dyk swaimi pastupkami moža raspalić pažar suświetnaj wajny.

Admirał i ŭsio staršenstwa,
Pop, pačaŭšy nabaženstwa,
Piaje, sam siabie nia čuje,
Alliłuja, alliłuja!
Wot pryšoŭ kaniec pakuty!
Užo z kita apali puty;
A jak wolnym sam pačuŭsia,
Ŭ prawa-lewa pawiarnuŭsia
I pašoŭ hulać pa mory!
Chwali, bolšyja jak hory,
Razbałtališ ŭ akijanie.
Až pakul achwoty stanie,
Jak šalony kit lataje,
Pośle Janku zapytaje:
„Ci ty znaješ, miły druža,
Što kitu ŭsio mora słuža?
Dyk skažy: čaho žadaješ?
Usio ad kita atrymaješ!
Ci karalaŭ žoŭtych, krasnych
Ci jak sonca perłaŭ jasnych?
Załatych listoŭ pudowych,
Ci kusočkaŭ burštynowych?
Skažy, Janka, miły druža!
Mnie i car marski prysłuža."
„Dziakuj, dziakuj za padarki,
Ale ja da ich nia šparki.
Adnak maju bolša hora:
Tut, na dnie hłyboka, mora,
Jość piarścionačak schawany.
Jon u skrynku akawanu
Byŭ pałožany sakretna,
Pośle zhublen niaprykmietna.
Pa im płača Car caryca,
Jana-ž miesiacu siastryca!
I ja to-ž pa im biaduju —
Haławy swajej škaduju..."
„Dobra, Janka, pašukajem!
My pasłoŭ tut mnoha majem.
Hdzie žywie praŭdziwa družba,
Tam nia ciažka budzie słužba."

IX.

Kit jak ŭ mora pawaliŭsia,
Dyk strałoj na dno spuściŭsia:
A tam ważna sabie siedzie
Na marskim swaim pasadzie.
Tut-ža kit na ceła mora
Kali kryknie, zahawora —
Dyk spužališ ryby, raki
I źwiary marskija ŭsiaki.
Dno marskoje skałychnułaś;
Toje-ž recha adhuknułaś
Pa waziorach, stawoch, rečkach
I pa ŭsich marskich zapiečkach.
Byŭ prykaz asiotram dany
I dwa punkty zahadany:
1° Kab znajšci patrebnu skrynku
Nie paźniej, jak za hadzinku;
2o Pryciahnuć na zamak kita,
Tahdy dziełu budzie kwita.
A jak nie, dyk tym ukazam,
Kit łyknie usich ich razam.
Jak asiotry ni šukali,
Nihdzie skrynki nie spatkali;
Dyk pasłali dwaich śmiełych,
Dwoch asiotraŭ, samych biełych,
Kab kitu pieratłumačyć —
Moža toje zważyć račyć:
„Što najlepš jarša pasłaci,
Taje skrynki pašukaci —
Bo jon wiedamy hulaka,
Prajdziświet i zabijaka:
Jon usie zapiečki znaje,
I pa usich marskich hulaje."
Kit,choć morščyŭsia, krywiŭsia,
Ale ŭsio ž tyki zhadziŭsia.
Prykazaŭ swajej pałacie
Jarša zara pašukaci.
Tut sanat jakraz sabraŭsia
I za heta dzieła ŭziaŭsia;
Woś sabrališ delehaty
Da kitowaje pałaty:
Laščy, jazi, asiatry,
Akuni dwa, linoŭ try;
Ščupaki zahad pisali,
Piačać raki prykładali,
Padpisalisia tož sami.
Som što z doŭhimi wusami,
Byŭ ŭ sanacie staršynioju,
Zadramaŭšy toj paroju,
Nie paznaŭšy celaj sprawy,
Bo byŭ wielmi niacikawy —
Nia čytaŭšy padpisaŭ
I dalej sabie dramaŭ.
Pakitowamu dakretu
Rak pranios chutčej štafetu,
Dwum delfinam pieradaŭ
I ad kita zahadaŭ:
„Kab chutčej jarša šukaci,
Ci ŭ haściach, ci mo' u chacie;
Pryciahnuć jaho da kita,
Dyk zahadu budzie kwita.
A jak nie, dyk toj parou
Kit zalje za skuru łoju!"

X.

Wot delfiny uzdychnuli,
Hety słowy jak pačuli;
Ale doŭha nie stahnali,
Bo jarša užo šukali.
Pieratreśli usie mory,
Stawy, rečki i waziory;
Zmarnawali ŭžo hadzinu
I druhoje paławinu,
Dyj usiudy taja-ž pieśnia:
„Prapaŭ złydzień, choć-by treśni!"
Wot delfiny strach bajacca
Pierad kitam pakažacca:
Prawinilisia tym składam
Pierad kitawym zahadam;
Pačali z saboj swarycca,
Pośle ŭzdumali tapicca,
Až woś čujuć ŭ niedalokim,
U prudzie, na dnie hłybokim,
Niejki šum i pisk i homan,
Što až prud zrabiŭsia ciomien.
Wot delfiny pawiarnuli
U toj staŭ, na dno nyrnuli,
Ažno bačać — ŭ ačarocie
Jerš kačajecca ŭ bałocie
Z karasiom; pamiž saboj
Zawiali śmiarotny boj.
Narabili tam sadomu:
Nia ŭstupaje druh druhomu.
Kryčać: „Cicha, čarcianiaty!"
Ale jerš, wajnoj zaniaty,
Na delfinaŭ nie zważaje,
Karasiu nadajedaje:
Prosta ŭ wočy jamu skača,
A sam świetu ŭžo nia bača.
Tak pahancy biliś, biliś,
Až delfiny ustupiliś,
Pierarwali ichny hult:
Za chwasty ich razciahnuli,
A jarša za kudły brali,
Prykaz kitaŭ pakazali.
Pośle toha, biez pardonu,
Pa kitowamu zakonu,
Choć jerš wielmi nie dawaŭsia—
U darozie rwaŭsia, rwaŭsia,

U Mandžuryi ŭściaž trywaje chatniaja wajna. Partyzanskija addziely napadajuć na japonskaje wojska, jakoje baronić niezaležnaści Mandžuryi.

Mandžurski ŭrad ćwierdzić, što partyzanskija addziely ŭ Mandžuryi — heta rabota kitajskich hienerałaŭ, jakija chočuć dakazać prad Lihaj Narodaŭ, što ludnaść Mandžuryi niezdawolena z „swajej" niezaležnaj dziaržawy.

Rasieja na wajennym pałažeńni. Hruzinskaje prasowaje biuro padaje, što SSSR. adkryta hatowicca da wajny. U centry pierarablajucca niekatoryja pramysłowyja fabryki na fabryki wajennaj amunicyi, a na Kaŭkazie naznačany hałoŭna kamandujučy wojskam, jakomu nadany najšyrejšyja paŭnamoctwy.

Da nas pišuć.

ASADNIK I SAŁANINA.

Charki, Postaŭskaha paw. Tak jak pa ŭsiej Zach. Biełarusi, tak i ŭ nas jość polskija wajskowyja asadniki. Haspadarać jany ŭ nas nia dobra: haspadary z ich. jak z bulby roh. Zatoje hawaryć jany dyk majstry. Jak pačnie katory chwalicca „kulturalnaściaj", dyk zdajecca, što jon pryjechaŭ da nas z takoha kraju, dzie reki małakom pływuć,a zamiest bałota—koni pa darohach miod topčuć.—Ale što było z asadnikam i sałaninaj?

Nadowiačy ŭ nas zdaryŭsia woś taki wypadak:

Asadnik pryšoŭ u wiosku pahawaryć z sialanami. Zajšoŭšy ŭ chatu sielanina, pačaŭ čytać niejku u hazetu i raskazywać, što wyčytaŭ. U hety čas zabralisia zładziei na chatu pad strachu hetaha-ž haspadara i pakrali słaninu. Pačałosia śledztwa, u jakim pryšpilili da hetaj sprawy i asadnika.

Słowam, asadniki ŭ našych sialan pašany nia majuć. M. K.

PATREBA ARHANIZACYI.

Maściany, Świancianskaha paw. Wiasna. Prabudziłasia pryroda, ažywiłasia i wioska. Kožny pracuje ŭ poli, jak moža. Pracujuć tak-ža i polskija „kulturtrehiery." Zakładajuć jany roznyja polskija „koły" dy „stowažyšeni." Uciahwajuć tudy našu biełaruskuju moładź i tam starajucca pierarabić jaje na palakoŭ.

Jość u nas i polskaja škoła. Wučycielka ŭ hetaj škole pałačka, a wučni — dzieci biełaruskich baćkoŭ, jakija jšče ŭmiejuć hawaryć tolki pabiełarusku.

Wučycielka pałačka starajecca šyryć polskuju kulturu tak-ža siarod darosłaj biełaruskaj moładzi. Ładzić jana polskija pradstaŭleńni, ale naša moładź tudy ani nahoj nia ŭstupaje. Dzieła taho, što niama ŭ nas swajej arhanizacyi biełaruskaj, dyk moładź ładzić zabawy prymityŭna: najmaje muzykanta, źbirajecca ŭ adno miejsca, piaje swaje rodnyja pieśni, tancuje i tak prawodzić wolny ad pracy čas.

Treba kab naša moładź pastarałasia dy załažyła hurtok Bieł. Inst. Hasp. i Kultury, dy prydbała knižak, adkryła bibliatečku-čytalniu i zaniałasia samaaświetaj. B. W.

Piśmy ŭ Redakcyju.

I.

Pawažany Hramadzianin Redaktar!

Nie admoŭcie źmiaścić u swajej pawažanaj hazecie „Biełaruskaj Krynicy" nastupnaje.

U „Бел. Звоне" Nr. 14 (39) z dnia 13.V.1932 h. — orhanie biełaruskich polonofiłaŭ — p. p. Antona Łuckiewiča i Radasława Astroŭskaha, u chronicy pajawiłasia z iłžywymi danosami wiestka p. n. „Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny i biełaruski časopiś „Нёман", u jakoj u niahodny sposab henyja pany napadajuć na Bieł. Drukarniu im Fr. Skaryny i jaje spoŭułaśnikaŭ Ks. Adama Stankiewiča i pasła Fabjana Jaremiča, za toje, što jana byccam nia wydała čas. „Нёман", dziela taho, što wydawiec jaje nie zapłaciŭ naležnaje płaty za druk, i danosiać adnačasna publična Izbie Skarbowej (widać chočuć, kab padatkami nas jašče bolš cisnuli), što ŭłaśniki Drukarni ŭžo šmat na joj zarabili.

Dziela hetaha ličym swaim abawiazkam padać da ahulnaha wiedama biełaruskaha hramadzianstwa nastupnaje:

Biełaruskuju Drukarniu im. Fr. Skaryny załažyli ŭ 1926 h. Ks. Ad. Stankiewič i pasoł F. Jaremič i jany źjaŭlajucca jaje ŭłaśnikami. Drukarniu hetu, jak pakazała ŭžo žyćcio, zakładčyki załažyli nie dla asabistaje karyści, a dziela dabra ahulnaje narodnaje biełaruskaje sprawy, bo ŭsie biełaruskija druki wykonwajucca ŭ joj pa canie wielmi nizkoj, — kab tolki zmahčy apłacić rabotnikaŭ, a kali chodzić ab sprawu hramadzkuju, idejnuju, dabradziejnuju, abo čysta kulturnaha biełaruskaha charaktaru, to pa mahčymaści i zusim darma. Ad času zasnawańnia drukarni, až pa siańniašni dzień, ułaśniki nia tolki nia majuć z jaje nijakich dachodaŭ, ale naadwarot — dakładajuć z swaje ŭłasnaje kišani na pakryćcio niepamierna wialikich padatkaŭ skarbowych, jakija ŭłady skarbowyja wyznačajuć pawodle swajho razumieńnia...

Techničnaje kiraŭnictwa drukarni ŭłaśniki addali biełaruskim rabotnikam-drukarom, jakija za jaho i adkazwajuć. I kali moža być mowa ab niawydačy časopisu „Нёман", to tut ani Ks. Ad. Stankiewič, ani pasoł F. Jaremič ničoha supolnaha nia majuć. (Ks. Ad. Stankiewiča ŭ hetym časie nawat zusim u Wilni nia było).

Časopiś „Нёман" drukawaŭ u Bieł. Drukarni im. Fr. Skaryny, na swaju ŭłasnuju ruku, za poŭ cany (heta praŭdu napisaŭ „Бел. Звон"), siabra M. Bahatkiewič, jaki ŭmaŭlaŭsia z faktyčnym wydaŭcom čas. „Нёман" hr. Budźkam, papieradžajučy, što kali nia budzie apłačana ŭsia naležnaść zaraz pa wydrukawańni, to časopiś budzie zatrymana, i adnačasna zabawiazaŭsia zapłacić košty drukarni. Dziela taho adnak, što i pa wydrukawańni, ani za pracu siabru M. Bahatkiewiču, ani košty drukarni apłačany nia byli, — časopiś „Нёман" musiła być zatrymanaj i lažyć pa siańniašni dzień.

Dalej u hetaj-ža samaj wiestcy p. p. A. Łuckiewič i R. Astroŭski wychwalajuć žydoŭskuju drukarniu p. Lewina. Woś-ža i ŭ hetaj sprawie ličym za patrebnaje zrabić karotkaje wyjaśnieńnie.

Pan Lewin žywie ništo sabie, drukarnia jaho dobra staić i sływie na wilenskim hruncie z wysokich cenaŭ, ab čym dobra znajuć usie biełarusy, jakija mieli z im sprawu.

Woś-ža p.p. A. Łuckiewič i R. Astroŭski widać majučy dobryja „funduszy", ci moža dziela inšych pryčyn... niasuć usie drukarskija raboty da henaj-ža žydoŭskaje k a p i t a l i s t y č n a j e drukarni, dzie pamiž inšym rabotnika eksploatujuć, bo n i a p ł a c i a ć j a m u a h u l n a p r y n i a t a j s a j u z n a j s t a ŭ k i. Nawat nia kožny hałodny biezrabotny choča iści tudy pracawać.

Ale bywajuć adnak u p. p. A. Łuckiewiča i R.Astroŭskaha i chwiliny trocha ciažejšyja, ci moža kali chočuć bolš zarabić, i tady ŭžo starajucca jany swaju rabotu ŭpierci biezrabotnym drukarom-biełarusam, razumiejecca, užo za poŭcany, ŭhawarwajučy „ideju". A tyja z biady, a časta i pawieryŭšy hutarkam ab „idei", drukujuć henyja raboty i to jakraz u Biełaruskaj Drukarni im. Fr. Skaryny, abo ŭ inšaj taniejšaj ad Lewinaŭskaj drukarni.

Dziela hetaha apošniaje wystupleńnie p. p. Ant. Łuckiewiča i R. Astroŭskaha na bačynach swajho orhanu prociŭ Biełaruskaj Drukarni im. Fr. Skaryny, a tak-ža i iłžywy danos na jaje ŭważajem užo za aficyjalny pachod prociŭ biełaruskich rabotnikaŭ i prociŭ warštatu ichniaj pracy.

Woś-ža na hetym miejscy wyražajem swoj rašučy p r a t e s t prociŭ pastupkaŭ panoŭ Łuckiewičaŭ i Astroŭskich, dahadžajučych kapitalizmu i haniebna kryŭdziačych biełaruskich rabotnikaŭ.

Ad imia biełaruskich rabotnikaŭ drukaroŭ

(—)*J. Najdziuk.*

Wilnia, 18.V.1932.

II.

Wielmi Pawažany Hramadzianin Redaktar!

Nie admoŭcie nadrukawać u Wašaj pawažanaj časopisi nastupnaje.

Jašče pry pazbaŭleńni mianie prychodu ŭ Wilni ŭ 1930 h. warožyja da adradžeńnia Biełaruskaha Narodu na hruncie relihijna-nacyjanalnym asoby, imknučysia da majho wydaleńnia naahuł z Wilni, hawaryli: „my zahonim jeho w uniju".

Nia hledziačy na toje, što „praca" hetych asobaŭ nie daje pažadanych dla ich wynikaŭ i aprača kampramitacyi dla ich-ža samych ničoha nia prynosić, jany swaje prawakacyjnaje aktyŭnaści nia spyniajuć.

Praciaham hetaje prawakacyjnaje pracy źjaŭlajecca zaciemka u Nr. 112 „Dziennika Wileńskiego" ab majej pahrozie pierajści z 41 prychodami ŭ wuniju. Chacia-ž asoby hetyja ŭžo treci hod pakładajuć usie wysiłki, kab „zahnać mianie ŭ wuniju", adnak-ža kateharyčna ścwiardžaju, što nikomu nikoli pierachodam u wuniju ni asabista, ni z 22, ni z 44 prychodami nie pahražaŭ, i wiestki ab hetym, ad kaho b jany nia wychodzili, jak zwyčajna, źjaŭlajucca prawakacyjnymi.

Z pašanaj

Wilnia, 19.V.32 h. (—) *światčeńnik A. Koŭš.*

Z Wilni.

Ceny ŭ Wilni dn. 24.V.32.

1. Jajki (dziesiatok)	0.70—0 90	zł.
2. Masła (kg)	3.50	„
3. Syr (kg)	0.70	„
4. Małako (litr)	0 20	„
5. Śmiatana (kg)	1.80 – 2 00	„
6. Chleb razowy (kg)	0.35	„
7. — sitni	0.40	„
8. — biely	0.45	„
9. Miasa cialacina (kg)	0.90—1.00	„
10.—„—„—wałowaje (kg)	1.20—1 50	„
11.Sałanina (kg)	2.20	„
12. Sała pieratoplenaje (šmelc).	2.40	„
13. Bulba (pud)	1.20—1.40	„

Pryciahnuli jaho k kitu,
Jak kazła taho, mikitu.
„Hdzie ty, ŭražy syn,badziaŭsia?
Čamu doŭha nie jaŭlaŭsia?"
Kit razhniewany kryčaŭ.
Jerš prad im na ziemlu paŭ,
Da swaich hrachoŭ pryznaŭsia;
A tak biednieńki bajaŭsia —
(Kit zaliŭ jamu za sała!)
Što z im drenna niešta stała..
Bolej kit užo nia mściŭsia,
Saŭsim zara adpuściŭsia.
„Laci, kaža, na ŭsio mora
I hladzi, spraŭlajsia skora!
Pašukaj, ci moža znaješ —
Ty usiudački bywaješ,
Zhinuŭ pierścień Car-carycy?
Moža hdzie ŭ marskoj krynicy,
Ci ŭ bałocie, ci schawany?
Jon byŭ z zołata kawany."
„Znaju, znaju! jon daloka:
Kruhom świetu—z taho boku.
U žaleznaj lažyć skryni
I na siem zamkoŭ začynien.
Lažyć skrynia u krynicy,
U skryni pierścień Car-carycy.
Ja daŭno čuŭ hety płotki:
Łapatali ab tym płotki."
„Dyk biažy-ž, synok, žywiej,
I šukaj jaho chutčej:

XI.

Jerš tut sprytna pakłaniŭsia;
Na kitowych słuh skrywiŭsia;
Pakazaŭšy im jazyk,
Za dźwiarami borzda źnik.
Ščupaku zyšoŭ z darohi,
Akuniu padlez pad nohi,
Ukusiŭ lašča za bok,
U dźwierach złamaŭ zamok;
Płotcy niešta padmirhnuŭ,
A lina ŭ bałota pchnuŭ...
Narabiŭšy mnoha škody,
Biaz nijakaj pieraškody
Jerš strałoju papłyŭ chutka,
Až tudy, hdzie było čutka,
Što lažyć u hłybinie,
Zakapanaja na dnie,
Taja skrynia akawana,
Hdzie piarścionak byŭ schawany.
Usio znajšoŭ pawodle planu
Na dnie mora-akijanu;
Skryniu probuje ciahnuć,
Dy nia moža ani čuć!
Skrynia ważyła ništo:
Pudoŭ moža jakich sto...
Tut sabraŭšysia sialawy,
Pryhladalisia cikawy.
Jerš ich stawić jak hancoŭ,
Kab sklikali sieladcoŭ.
Sieladcoŭ, jak-by waronaŭ,
Sabrałasia sto miljonaŭ:
Skryniu probujuć ciahnuć,
Dy nia mohuć ani čuć!
I kryčali i stahnali,
Žywaty panadrywali,
Mazali sabie naciorli...
Skrynia-ž, tak jak kość u horle,
Jak papała ŭ tuju nietru,
Nia zyšła ni milimetru.
Jerš na ich chwastom machnuŭ
I pad nos sabie burknuŭ:
„Dać wam puhi zamiest wodki!
Lepš ciahnuli-b nawiet płotki."
Bo čym durniaŭ bolš źbiarecca,
Tym horš sprawa papsujecca:
Źbiary durniaŭ sto miljonaŭ —
Jany warty sto waronaŭ!
Durny durniam naradziŭsia,
Durniem ros, durnym žaniŭsia;
Jak umre, dyk skažuć ludzi:
„Adnym durniem mieniej budzie!"
Da jarša tut padpływaje
Rak, i klušni padymaje;
Kaža: „Wielmi budzieš rad,
Kali nam dasi padrad:
My tut z klušniami, z wusami,
Dyk padymiem skryniu sami:
„Dobra," jerš na heta kaža:
„Niachaj mudraść rak pakaža."
Woś raki jak zaprahlisia,
Na baki jak raspaŭzlisia,
Skryniu probujuć ciahnuć,
Dyj nia mohuć ani čuć!
To ciahali, a to pchali,
Sabie klušni pałamali;
Choć stahnali, choć pacieli;
Dy jak durni ŭ łužu sieli.
Jerš chwastom na ich machnuŭ
I pad nos sabie burknuŭ:
„Jak adzin durny uparty —
Dwaich durniaŭ budzie warty!"
Razahnaŭšy ŭsich rakoŭ,
Jerš paklikaŭ asiatroŭ.
Pływuć tyja całaj bandaj,
Na čale z swajej kamandaj;
Pierš na hrupy padzialiliś,
Nie spračališ, nie swaryliś;
Damoŭ lišnich adsłali,
Sami-ž dobra pracawali:
Hrunt kruhom, što byŭ sumiežna,
Pierš ačyścili naležna;
A bałota lišnia, zbyŭšy,
Pośle plečy padłažyŭšy,
Skryniu dobra turzanuli
I... da kita paciahnuli.
Kaža jerš: „Chłopcy hladzicie,
Až da kita z joj pływicie!
Ja-ž na dno sabie pajdu,
Moža hdzie kutok znajdu:
Dyk karocieńku hadzinu
Sabie kryšku adpačynu."
Jerš byŭ wielmi z taho rad,
I papłyŭ ŭ toj staŭ nazad:
Z karasiom iznoŭ spatkaŭsia,
Z im za łeb, za hrudzi braŭsia,
To za kudły, to za wucha —
Kroŭ liłasia jak-by jucha.
I ciapier, mnie tak zdajecca,
Z karasiom tym niehdzie bjecca.
(d. b.)

Redaktar J. Paźniak. Bieł. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, Zawalnaja Nr. 6—10. Wydawiec A. Šutowič